

דו"ח המבקר

מחדל ענק בביצוע פרויקט המחשוב של ביטוח לאומי

המבקר מצא כי הביטוח הלאומי הוציא כבר 755 מיליון שקל על "פרויקט תבל" וחרג ב-58% מהתקציב הכולל. אבל רק 5 מ-31 מערכות ניהול הקצבאות הופעלו וגם הן חלקית ועם תקלות. סיום הפרויקט אינו נראה באופק ועלותו תגדל לפחות פי שלושה

שחר אילן 3.08.20 14:010 כלכליסט

755 מיליון שקל הושקעו עד כה במערכת המחשוב החדשה של הביטוח הלאומי (פרויקט תבל), חריגה של 58% מכל התקציב המקורי. למרות זאת הופעלו עד כה רק 5 מערכות ניהול קצבאות חדשות מתוך 31 מתוכננות וגם הן באופן חלקי בלבד ותוך תקלות רבות. סיום הפרויקט אינו נראה באופק. ההערכה החדשה של עלות הפרויקט. 1.4 מיליארד שקל, פי שלושה מהתקציב המקורי, כבר נראית לא ריאלית. כך עולה מדו"ח מבקר המדינה.

הדו"ח מתפרסם יחד עם הדו"חות הביטחוניים משום שחלקים ממנו הושמטו מסיבות ביטחוניות. המבקר מתניהו אנגלמן ממעט כהרגלו במילים קשות, אבל מהעובדות המפורטות בדו"ח עולה בברור שהפרויקט הוא אחד ממחדלי המחשוב הגדולים בתולדות המדינה אם לא החמור ביניהם.

לביטוח הלאומי יש לא מעט מערכות מחשב שהותקנו לפני עשרות שנים. מערכת המחשב המטפלת בקצבאות זקנה נכנסה לשימוש ב-1973 (והיא כיום בת 47). ב-2018 שולמו באמצעות מערכת זו 34 מיליארד שקל. מערכת המחשב המטפלת בקצבאות הנכות היא 34 שנים וב-2018 שולמו באמצעותה 18 מיליארד שקל.

פרויקט תבל שהחל ב-2009 נועד להחליף את מערכות המחשב המיושנות וליצור מערכת אחידה שתאחד בין כולן. אלא שהפרויקט התגלה ככישלון חרוץ ומתמשך. דו"ח מבקר מ-2015 גילה חריגה של 89% מתקציב הפרויקט לשלב הראשון מ-127 מיליון ל-240 מיליון שקל.

דו"ח מומחים מ-2017 קבע כי בשבע שנים הופעלה רק מערכת אחת של ועדות רפואיות בשני סניפים, למרות שהושקעו בפרויקט עד אז 600 מיליון שקל. הסיבה היא שרוב הכסף הושקע בפיתוח המערכת המרכזית. דו"ח המומחים קבע, שפיתוח המערכת המרכזית ע"י הפרויקט היה טעות והיה צריך להשתמש בתוכנות מדף.

מערכת נכות כללית פעלה רק בשלושה סניפים

דו"ח המבקר המתפרסם היום (ב') מגלה שעד 2019 הגיעו הוצאות הפרויקט ל-755 מיליון שקל, 58% יותר מהתקציב הכולל שתוכנן לפרויקט ב-2009. רוב הכסף מימן את שכרם של המפתחים.

על פי התכנון המקורי הפרויקט היה אמור להסתיים עד סוף השנה. אבל למרות השקעת הכספים העצומה, עד היום לא הופעלה אף מערכת שמטפלת בקצבאות במלואה. 5 מתוך 31 מערכות הופעלו חלקית. 2 מתוך עשר מערכות ניהול פנימיות של ביטוח לאומי הופעלו במלואן ואחת הופעלה חלקית.

במערכת החשובה ביותר שהופעלה, נכות כללית, התגלו ב-2019 תקלות. המערכת החשובה היחידה הפועלת כבר בכל הסניפים היא ועדות נפגעי העבודה, אך המערכת לניהול ועדות רפואיות אחרות פועלת רק חלקית או בכלל לא. בחלק מהמקרים המערכת הישנה והחדשה פועלות זו לצד זו, כלומר הפקידים מנהלים שתי מערכות. מערכת נכות כללית למשל הופעלה רק בשלושה סניפים ורק לגבי מקרים חדשים. תיקים ישנים עדיין מתנהלים במערכת הישנה.

ביוני 2017 הציגה מנהלת הפרויקט לוועדת ההיגוי תחזית מעודכנת לתקציב הכולל שנדרש לפרויקט בסך של 1.4 מיליארד שקל, פי שלושה מהתקציב המקורי, ולוח זמנים חדש שלפיו יסתיים הפרויקט ב-2028. בפועל, בקצב ההתקדמות הנוכחי, קשה לראות עמידה בתקציב הזה או סיום של הפרויקט ב-2028.

עם זאת המבקר מציין כי "בשנים האחרונות חל שיפור ניכר במעורבותה של ההנהלה הבכירה של הביטוח הלאומי בפרויקט. מעורבות זו תרמה לפתרון בעיות מהותיות בקידום הפרויקט והובילה לבחינה של תהליכי העבודה ולשיפורם". בין היתר השתפר הפיקוח על הפרויקט.

מהביטוח הלאומי נמסר בתגובה: "דו"ח הביקורת מעיד על השיפור הניהולי שחל בשנים האחרונות בכל הנוגע למערך קבלת ההחלטות, הפיקוח והבקרה התקציבית הנוגעים לפרויקט תכל. בשנה האחרונה הוטמע נדבך נוסף של המערכת בכ-50% מסניפי הביטוח הלאומי וכעת הוא מוטמע ביתר הסניפים". עוד נמסר ש"הנהלת הביטוח הלאומי התייחסה בכובד ראש להערות דוח המבקר בנוגע להתנהלות המערכת בעניין תכל מאז שנת 2009. במסגרת זו, הופקו לקחים, הוסקו מסקנות והתקבלו החלטות שימנעו הישנותם של כשלים אלה בעתיד".